

Proloog: De claxon

Dit was de tweede keer dat ik meeding naar de Valeriuskliniek, en nu alleen met mijn moeder. Mijn vader, om wie het allemaal te doen was, zat thuis voor het raam waar hij zich, voortgestuwd door de op volle toeren draaiende motor van zijn sombere boosheid, wijdde aan de enige activiteit waarmee hij nu zijn dagen vulde: het in zo hoog mogelijk tempo draaien en oproken van zware sjekkies. Hij wist niets van deze missie van mijn moeder en mij.

Ook toen hij enige maanden geleden in de Valerius moest verschijnen voor een van zijn onderzoeken, had ik een keer, net zo vervuld van weerzin en gêne als nu, aan een plastic lus in de tram gehangen. Toen maakten we de tocht vanaf het Centraal Station met z'n drieën. En ook al waren er vrije zitplaatsen genoeg, en wees mijn moeder me die even nadrukkelijk als onnodig aan, ik bleef staan. Tijdens het rijden was ik, veinzend mijn evenwicht te verliezen bij het afremmen of optrekken, steeds van de ene lus naar de andere verschoven, om zo de afstand tussen mijn zittende ouders en mij onopgemerkt te vergroten. Terwijl ik uit het raam bleef kijken lukte het me zo ver van ze vandaan te komen dat ze me niet meer konden aanspreken. Met mijn rug naar ze toe had ik het zo tot in Oud-Zuid volgehouden.

Deze middag in de lente was het veel drukker in de tram, en zou mijn moeder het feit dat ik niet tegenover haar ging zitten maar bleef staan, zeker interpreteren als een bewijs van de hof-

felijkheid van haar puberzoon, die met zijn jonge lijf geen van de schaarse zitplaatsen wenste in te nemen. Dat zouden ook die mensen eens moeten opmerken die altijd met gefronste blik keken naar zijn wild uitgegroeide lokken en zijn eigenhandig gebleekte en van rafels voorziene spijkerkleding, wist ik dat mijn moeder dacht. Over haar getoupeerde kapsel heen keek ik naar de voorbijschuivende gevels. Ik slaagde er uiteindelijk in haar buiten mijn gezichtsveld te krijgen, al bleef ze door de sterke geur van haarlak, lippenstift en poeder die van haar hoofd opsteeg, hardnekkig onder me aanwezig.

‘... even rustig praten met de dokter...’ En: ‘... beter nog niet tegen uw man zeggen...’ Zo luidde de samenvatting van het telefoongesprek met de assistente van de neuroloog, mij door mijn moeder een dag eerder fluisterend voorgelegd. Zeer tegen de regels die ik ooit had afgekondigd, was ze mijn kamer binnengestapt terwijl ik daar op luid volume een plaat draaide. Vanachter mijn deur klinkende muziek moest de strenge en afschrikkende functie hebben van zo’n bordje ‘Niet storen, a.u.b.!’ in hotels. Gelukkig had ik deze keer nog mijn wiskundeboek voor me liggen, en niet het geïllustreerde drukwerk dat ik mezelf voor wat later had beloofd. Op het gezicht van mijn moeder stonden angst en hulpeloosheid te lezen. Maar zoals gewoonlijk wekte dat in mij in plaats van medeleven slechts bijtende ergernis. Net als haar plat Amsterdamse accent en luie, of eigenlijk afwezige articulatie. Doordat ze fluisterde, en om ons heen de luide muziek nog klonk, moest ik opstaan en me naar haar toe buigen om haar te kunnen verstaan. Zodoende was het onvermijdelijk dat ze haar adem in vochtige, zurig ruikende stootjes tegen mijn gezicht blies.

‘Ze hebben gebeld over je vader, jongen, ze hebben wat gevonden in ze hoofd wat helemaal niet goed is...’

Met mijn blik op het plafond gericht had ik langzaam nee geschud, als een woordeloos verwijt dat ze het wel weer verkeerd

zou hebben begrepen. Maar ik zag dat ons overleg niet te lang meer moest duren: haar ogen begonnen weer groot en troebel te worden, als die van een koe.

‘Jongen, gelóóf me toch, ze heb het eerlijk tegen me gezegd... Ga nou met me mee morgen, asjeblief...’

Lucht wegblazend tussen mijn lippen liet ik me op de hoogte stellen van het afgesproken tijdstip. Daarna ging ik weer zitten, boog me diep over mijn wiskundeboek en verdween achter mijn haar. Mijn moeder bleef nog even zwijgend achter me staan en verliet toen mijn kamer.

Ongeveer een jaar geleden was het begonnen, toen mijn vader met zijn auto ons portiek in was komen rijden. Ik was die zaterdagmiddag alleen thuis en zat met mijn boeken en schriften aan de eettafel. Met mijn passer werkte ik verder aan het complexe patroon van gaatjes in het tafelkleed, waarmee ik al enige dagen bezig was. Zo weloverwogen en esthetisch wist ik dat te laten harmoniëren met de bestaande stiksels en het afgedrukte bloemmotief, dat mijn moeder nog niets had opgemerkt.

Dat mijn vader mijn moeder eerder die ochtend met de auto was gaan ophalen nadat ze haar wekelijkse behandeling in de dameskapsalon had ondergaan, waarna ze samen over de zaterdagmarkt in de Jordaan zouden slenteren, stemde mij hoopvol. Het was niet helemaal uitgesloten dat dit een weekend zou worden met minder giftig stilzwijgen of laaiende ruzie dan gebruikelijk. Alhoewel ik wist dat ik me moest wapenen tegen illusies; hoe vaak was het niet gebeurd dat ze na zo’n ochtend die zich als gunstig aankondigde, overlopend van wederzijdse haat en walging waren thuisgekomen. De doos met op de markt gekochte moorkoppen bleef dan als een treiterig relict van de harmonieuze atmosfeer aan het begin van de dag onaangeroerd op het aanrecht staan.

Het was halfeen, het tijdstip waarop ze na het bezoek aan de markt altijd thuishkwamen. Ik prikte de krul waaraan ik bezig was af, liep naar het raam en keek vanuit onze woning op eenhoog naar beneden.

Mijn vader was bezig zijn auto te parkeren in het nauwe straatje, op zijn vaste plek voor ons huis. De brede en protserige Opel, die hij van een van zijn zwagers had gekocht, stond naast de vrije parkeerplaats. Ik keek naar het oranje dak en berekende dat hij nog één keer achteruit moest rijden om zo te kunnen indraaien dat hij tussen de twee auto's van onze burens recht langs de stoeprand zou komen te staan. Daar reed hij inderdaad weer een stukje terug en kwam tot stilstand om de laatste manoeuvre te maken. Ik liet de vitrage weer op zijn plaats zakken en beraadde me op de houding die ik zou aannemen bij hun binnenkomst. Uit niets had ik de gemoedstoestand van de chauffeur kunnen afleiden; niet uit de bewegingen van de auto, het gebruik van het gaspedaal, of de armbewegingen achter de voorruit. Of het huis binnen twee minuten zou volstromen met snijdende wrevel dan wel aanstekelijke uitgelatenheid was dus nog volkomen onzeker.

Op dat moment bereikte mij door het gesloten raam heen een zwaar, paniekerig geloei, als van een gigantische stofzuiger met een plotseling verstopte slang. Toen ik de vitrage weer had weggetrokken en naar beneden keek, zag ik de auto van mijn vader als een naar zijn prooi springend roofdier met alle beschikbare motorkracht naar voren stuiven. Het gaspedaal moest tot het uiterste zijn ingetrapt. De auto schoot jankend door de open parkeerplaats heen, waarbij hij de achterkant van de Volkswagen van de buurman ramde, schokte omhoog toen hij over de stoeprand werd geduwd en kwam met een dreun, gevolgd door krakende en rinkelende geluiden, tot stilstand. Het oranje dak schudde even log na. Omdat de voorkant zich nu loodrecht onder mij bevond, was die vanachter het raam niet meer te zien. Pas

toen ik burens zag toeschieten en het portier aan mijn moeders kant in beweging kwam, slaagde ik erin me uit mijn verstarring los te rukken. Ik rende naar het portaal en nam de trap in één zwaaiende sprong zonder de treden te raken, mijn handen vooruitgeschoven tot halverwege de beide leuningën.

De benedendeur zat klem in zijn scharnieren. Door me met mijn voet tegen de deurpost af te zetten lukte het me toch hem halfopen te krijgen. Ik keek naar buiten.

De kant waar mijn moeder had gezeten was tegen de hoek met het benedenhuis geslagen, maar het bestuurdersdeel had zich schuin het portiek in gedrongen. Op nog geen halve meter van mijn gezicht schokte mijn vaders hoofd op en neer achter het autoroom. Zijn grote bril met gele glazen zat scheef en verwrongen boven zijn neus. Zijn ogen stonden open maar de pupillen waren omhoog weggedraaid. In het ritme van de felle stuipbewegingen die door hem heen trokken bonkte zijn bovenlichaam tegen de claxon midden op het stuur. Pas toen drong het hijgerige, nerveuze getoeter tot me door.

Even verloor ik mijn concentratie en keek ik te ver omlaag. Daar zag ik hoe mijn moeder met gebogen rug in haar plastic stoeltje hing en zich lijdzaam door de tram heen en weer liet schudden. Met haar lichaam leek ze zich al fatalistisch te hebben overgegeven aan wat er deze dag aan onrechtvaardige ellende over haar heen ging komen. Als een door een kat gevangen muis die inziet dat verder verzet zinloos is en zich slap overgeeft aan het spel van zijn kwelgeest zwiepte ze mee met elke schok of draai van de tram. Snel wendde ik mijn blik weer af en bewonderde de gouden lier op het dak van het Concertgebouw.

Al vanaf het moment dat ik die ochtend wakker werd, was ik bezig het beeld van onze nu steeds nader komende voorgeleiding bij de neuroloog uit mijn hoofd te weren. Gelukkig had

ik daartoe sinds eergisteren een zeer doelmatig hulpmiddel: de glorieuze herinnering aan het moment met Ria Koch in de struiken achter het jeugdhonk. Iedere keer dat ik mijn geest met die overweldigende grootsheid liet volstromen, was er voor andere, voor donkere gedachten geen plaats.

Ik wist zeker dat ik het twee dagen geleden met Ria Koch had gedaan.

De leiding van het jeugdhonk dicht bij onze school had de vergissing begaan een drietal door gezinnen uit de buurt afgedankte zitbanken in de altijd schemerige ruimte neer te zetten. De bedoeling was natuurlijk dat wij tijdens onze tussenuren bij een potje dammen of monopoly in de dikke kussens wat comfortabeler zouden zitten, misschien zelfs onze legerkistjes zouden uitschoppen, en ons ‘gezellig thuis’ zouden voelen. Maar de banken werden door ons vooral graag gebruikt op de zaterdagavonden, tijdens de ‘instuif met muziek’. Bij onze tongzoensessies, waar we veel werk van maakten en die soms wel een hele Pink Floyd-track konden duren, hoefden we met onze meisjes nu niet meer onhandig op wankele stoeltjes of barkrukken te balanceren. Weggezakt in de versleten kussens konden we ze zo dicht mogelijk tegen ons aan trekken. We zaten met drie stelletjes op een bank, waardoor er nauwelijks zichtbare ruimte was tussen lichamen en ledematen. Zodoende zag niemand, en zeker de surveillerende ‘jongerenwerker’ niet, waar onze handen zich bevonden.

De tram reed de De Lairessestraat in. Op de laatste halte waren tamelijk veel mensen ingestapt. Het gedrang dat was ontstaan kon ik nu als excuus gebruiken om me een paar lussen van mijn moeder te verwijderen en terug te denken aan afgelopen zaterdag.

Ria Koch, met wie ik een deel van de avond op zo’n bank had doorgebracht, was bepaald niet het ragfijne hippienimfje van

mijn dromen. Ze was groter en breder dan ikzelf en droeg haar haar kort en platgedrukt op de schedel. Uit de klankkast van haar grove kaken dreunde een harde, mannelijke stem de wereld in. En zodra ze de kans kreeg, stootte ze daarmee een lange serie loze stratenmakersbrullen uit. 'O, Lord, lust je bami en Mercedes Benz...! Inpakkùh, en wegwezen...! Olé, banaan, as je 't niet lust, laat je 't maar staan...!' In de dikke deken van rockmuziek die in het jeugdhonk altijd over ons heen lag, wist ze met haar kreten moeiteloos gaten te boren. Toch was ik al drie zaterdagavonden met haar op een bank beland. Tongzoenen met Ria Koch had in ieder geval het voordeel dat ze in die minuten haar stem niet kon gebruiken. Maar dat was niet de echte reden waarom ik, terwijl er genoeg aantrekkelijker meisjes rondliepen bij wie ik ook wel kans maakte, haar als bankpartner had verkozen.

Inmiddels was ik het zicht op mijn moeder volledig kwijt. Hangend aan mijn lus botste ik steeds zacht tegen de lichamen van andere passagiers. Ik merkte dat mijn Ria Koch-systeem om ongewenste gedachten te verdringen, vandaag toch niet zo feilloos werkte. Zo nu en dan werd ik mij met een schok bewust van de bestemming van deze tramrit, en dan zag ik mijn vader voor me, diep over zijn pakje shag gebogen, en schoot er een scherpe speerpunt van onheil en angst uit mijn buik omhoog. Ik moest me concentreren op de herinnering aan Ria Koch, en dan vooral op die laatste zaterdagavond.

Al de eerste keer samen op de bank hangend, ingeklemd tussen twee andere aan elkaar geklitte koppels, had ik Ria Kochs geheim ontdekt.

Tijdens het tongzoenen waren de handen van de jongens verborgen tussen de twee lichamen, en als dan ook nog de vier benen slim werden verstrengeld en de afschermdende gordijntjes van spijkerjasjes gunstig hingen, was er veel mogelijk. Als de open monden lang genoeg verbonden konden blijven, als de

tongen lang genoeg om elkaar heen konden draaien – waarbij er voor de variatie af en toe van draairichting werd gewisseld –, leek de weekheid van dat natte gebeuren zich op een bepaald moment te gaan verspreiden door het hele lijf, en belandde je in de fase dat je als jongen je hand voorzichtig op weg kon sturen. Op onze banken kwamen wij dan tot op de ribbelige stof van bh's, daalden we diep af tussen dijen, en konden we na wat wurmen en dringen soms zelfs heel even, als onze hand niet werd weggeduwd, het gloeiende punt bovenin bevoelen, waar in een spijkerbroek allerlei stiksels bij elkaar komen.

En juist daar bevond zich Ria Kochs geheim.

Ik merkte al de eerste keer dat zij bepaald niet van plan was zich op te stellen als een zich met hand en tand verzettende prooi. Zo gulzig en hard zoog ze mijn tong naar binnen dat ik ervan schrok en het me pijn deed. Ze gaf mijn hand onmiddellijk ruim baan, ze week bereidwillig naar achteren of opzij als ik even klem kwam te zitten. Tussen haar dijen aangekomen hoefde ik geen moment te wrikken of te duwen. In één beweging liet ze me met mijn hand naar boven glijden. En daar, op dat stikselkruispunt, kwamen mijn vingers geschrokken en verbijsterd tot stilstand. Het duurde zeker tien tongwentelingen voor ik durfde te beseffen wat ik voelde.

Er was daar een opening. Precies op het punt waar de stiksels bijeenkwamen, precies op dat eindstation van alle sporen, was de stof van haar spijkerbroek gescheurd. En door die scheur werd een stuk van haar slip, gevuld met haar vlees, naar buiten geperst. Op een verwaarloosbaar laagje verfrommeld, vochtig katoen na, waren mijn bevende vingers daar in direct contact met het meisjesdeel dat ik tot nu toe alleen had beloerd op glimmende kleurenfoto's.

Ria Koch liet me een moment tot mezelf komen, schoof toen wat onderuit, en gaf me zo de gelegenheid te voelen hoe zacht,

warm en uitnodigend ze achter die gescheurde spijkerstof was, hoezeer ze daar helemaal niet leek op de rest van haar lichaam en persoonlijkheid. Zo bleven we, mijn vingers ononderbroken doende met hun ontdekkingswerk, de rest van de avond aan elkaar vastzitten. Dat de scheur in haar broek daarbij onder een onhoorbaar, maar voor ons allebei wel telkens voelbaar knappen van draadjes nog een beetje ruimer werd, scheen Ria Koch niet te deren.

Toen de muziek stilviel ten teken dat het sluitingstijd was, en ik me uiteindelijk van haar lostrok, me verdwaasd bewust van de drukte in het nu door tl-buizen helverlichte jeugdhonk, had ik het gevoel dat niet alleen mijn vingers, maar mijn hele lijf, van top tot teen, een tijdlang had mogen ronddolen in dat broeierige heuvellandschap.

Nee, het ging nog helemaal niet zoals zou moeten. Ondanks de halfwassen erectie die het terughalen van die bewuste avond me opleverde en die ik via mijn broekzak wat comfortabeler positioneerde, bleef ik me er bezwaard over voelen dat ik me in de tram van mijn moeder had verwijderd. Nog steeds drong zich hinderlijk het besef op dat ik haar eigenlijk moest steunen door, in elk geval fysiek, dicht bij haar te blijven.

Verontrustender was nog dat ik, dwars door de beelden en sensaties uit het Ria Koch-domein heen, de kamer van neuroloog Janssen in de Valeriuskliniek maar voor me bleef zien – ook al had ik dat vertrek nog nooit betreden. Die kamer zou natuurlijk, zoals ook de rest van het gebouw, donkere glas-in-loodvensters hebben. En ik zag al voor me hoe we daar over twintig minuten met z'n drieën bij elkaar zouden zitten in dat weë licht, hoe de neuroloog achter zijn bureau zwijgend en langzaam zijn hoofd zou schudden, hoe mijn moeder met een vale grijns van angst naar hem op zou kijken, met open mond, hoe ikzelf zou proberen nog verder te verdwijnen achter de twee dikke, langs mijn

ogen neerhangende bundels haar. En ook mijn vader zelf wilde zich maar niet door Ria Koch uit mijn hoofd laten verdrijven. Zo aanwezig bleef hij dat ik af en toe een vlaag van zijn shagrook in de tram dacht te ruiken.

Maar ik wilde de moed niet opgeven. Er was nog een flink stuk De Lairessestraat te gaan en alle stoplichten leken ons zo lang mogelijk te willen tegenhouden. Als ik nu meteen het zwaardere geschut zou inzetten van het gebeuren in de struiken achter het jeugdhonk, zou ik me dit laatste kwartier toch moeten kunnen bevrijden van ondraaglijke gedachten. Eenmaal over de drempel van die neuroloog zouden we dan wel verder zien.

De zaterdagavond erop had Ria Koch dezelfde spijkerbroek aan, in ongewijzigde staat. Terwijl we ons met ingehouden haast op een van de banken installeerden, kwam even het vermoeden bij me op dat ze die scheur er gewoon zelf in had aangebracht, juist ter verwelkoming van hunkerende jongenshanden. Maar ik liet me de tijd niet daar lang over na te denken. Ook die tweede keer knapten er de nodige draadjes.

En dan dus de afgelopen zaterdagavond – eergisteren. Met zo min mogelijk tijdverspilling hadden we ons hoekje van de bank opgezocht. Al kort na de eerste vereniging van onze tongen arriveerden mijn vingers op het cruciale punt. En daar constateerde ik – met een schok van angst die tegelijk jubelend geluk was – dat het wél dezelfde spijkerbroek was, maar dat daaronder, achter de scheur, een ánder model slip zat. Van een andere stof, gladder, zijdeachtig, maar vooral: veel kleiner. De scheur in haar spijkerbroek was een stuk breder dan de dunne strook nylon eronder, die ook nog eens ineengefrommeld zat, zodat mijn vingers aan weerskanten ervan stukjes van Ria Koch zélf mochten aanraken! Sidderend ging ik aan het werk.

En toen, na een paar minuten, gebeurde het dat, midden in een druk en complex verkeer in onze monden, Ria Koch plotse-